

Brüssel, 5.6.2019
COM(2019) 507 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

**milles käsitletakse Iirimaa 2019. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu
arvamus Iirimaa 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Iirimaa 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Iirimaa 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,¹ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,² eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. 21. novembril 2018 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka häiremehhanismi aruande, milles nimetati Iirimaad ühe liikmesriigina, mille olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis soovitusel euroala majanduspoliitika kohta („euroala soovitus“) vastu 9. aprillil 2019.

¹ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

² ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

- (2) Kuna Iirimaa rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Iirimaa tagama allpool esitatud soovitudes 1 ja 3 kajastuva euroala soovituse täieliku ja õigeaegse täitmise. Eelkõige aitab investeeringutega seotud majanduspoliitikas kindlaksmääratud valdkondadele keskendumine ja maksumeetmete kasutuselevõtmine järgida teist euroala soovitust, mis käsitleb investeeringute toetamist, riigi rahanduse parandamist ja agressiivse maksuplaneerimise vastast võitlust.
- (3) 2019. aasta aruanne Iirimaa³ kohta avaldati 27. veebruaril 2019. Selles hinnati Iirimaa edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitude täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud soovitude järelmeetmete võtmisel ja strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 27. veebruaril 2019⁴. Komisjon järeldas oma analüüsi põhjal, et Iirimaa esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Eelkõige avaliku ja erasektori kõrge võlatase ning netoväliskohustuste suur maht muudavad Iirimaa negatiivsete šokkide suhtes haavatavaks, kuid voomuutujad on jätkuvalt paranenud. Erasektori võlatase on endiselt kõrge, kuid tänu majanduskasvule jätkub selle vähenemine. Ettevõtlussektori võlakoormust mõjutab jätkuvalt hargmaiste ettevõtjate tegevus. Kodumajapidamiste võlatase on üldjoontes majanduse põhinäitajatega kooskõlas, kuigi see on netotuluga võrreldes kõrge. Valitsemissektori võlg peaks prognooside kohaselt jätkuvalt vähenema ja eelarvepuudujääk läheneb tasakaalus eelarvepositsioonile. Eluasemehinnad on juba mitu aastat kasvanud kiires tempos, kuid viimasel ajal on kasv aeglustunud. Eluasemehinnad on suures osas tingitud eluasemete nappusest ja ülehindamise kohta puuduvad selged tõendid. Viivislaenude maht on küll endiselt suur, kuid see on jätkuvalt vähenenud, kuigi pikaajaliste võlgnevuste maht väheneb aeglasemas tempos.
- (4) Iirimaa esitas 17. aprillil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 29. aprillil 2019 oma 2019. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁵ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Komisjon esitas täiendavad üksikasjad kõnealuse sätte kasutamise kohta suunistes, milles käsitletakse seda, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega⁶.
- (6) Iirimaa suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ning võlareeglit. 2019. aasta stabiilsusprogrammis eeldab valitsus, et nominaalne

³ SWD(2019) 1006 final.

⁴ COM(2019) 150 final.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁶ COM(2014) 494 final.

eelarvepositsioon paraneb 2019. aastal 0,2 %-ni SKPst ja jätkab seejärel järk-järgult paranemist, jõudes 2023. aastal 1,3 %-ni SKPst. Ümberarvutatud struktuursest eelarvepositsioonist⁷ nähtub, et keskpika perioodi eelarve-eesmärk, milleks on struktuurne eelarvepuudujääk 0,5 % SKPst, kavatakse saavutada 2020. aastaks. Stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse langema 2019. aastal 61,1 %-ni SKPst ja jätkama langust, jõudes 2023. aastal 51,6 %-ni SKPst. Eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Kuid meetmeid, mida on vaja kavandatud eelarvepuudujäägi eesmärkide saavutamiseks alates 2020. aastast, ei ole piisavalt täpselt kirjeldatud.

- (7) 13. juulil 2018 soovitas nõukogu Iirimaa saavutada 2019. aastal keskpika perioodi eelarve-eesmärk. Selleks ei tohi valitsemissektori esmaste netokulude⁸ nominaalne kasvumäär 2019. aastal ületada 7,0 %, mis vastab struktuurse eelarvepositsiooni lubatud halvenemisele 0,3 % SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt järgib Iirimaa 2019. aastal soovitatud eelarvekohandust.
- (8) Iirimaa peaks saavutama 2020. aastal oma keskpika perioodi eelarve-eesmärgi. Tuginedes komisjoni 2019. aasta kevadprognoosile on see kooskõlas valitsemissektori esmaste netokulude maksimaalse nominaalse kasvumääraga 3,7 %⁹, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,7 % SKPst. Prognoositakse, et Iirimaa saavutab oma keskpika perioodi eelarve-eesmärgi. Prognoosi põhjal jätkub kindlalt koguvõla vähenemine ja võlareegel täidetakse probleemideta. Üldiselt on nõukogu prognooside põhjal seisukohal, et Iirimaa täidab 2019. ja 2020. aastal stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded. Pidades silmas erinevusi SKP ja sisemajanduse toodangu mõõtmise vahel Iirimaa ning selle mõju valitsemissektori võla suhtele SKPsse, Iirimaa praegustele tsüklilistele tingimustele ja suurenenud välisriskidele, oleks oluline kasutada kõiki juhuslikke tulusid üldise valitsemissektori võla suhtarvu edasiseks vähendamiseks.
- (9) Riigi rahanduse olukord on toodangu jõulise kasvu najal paranenud, kuid säilib tulude kõikumuse oht ja on vaja kasutada võimalusi muuta need majanduse kõikumusele ja šokkidele vastupanuvõimelisemaks. Tulude stabiilsust majanduse volatiilsuse ajal parandaks makskulude ulatuse ja arvu piiramine ning maksubaasi laiendamine. Kuigi Iirimaa on suurendanud turismialase tegevuse suhtes kohaldatavat madalamat käibemaksu, on mõned hiljutised maksu meetmed keskendunud kärbetaele ja soodustustele. Iirimaa on peale selle potentsiaali parandada maksusüsteemi toetust keskkonnaeesmärkidele. Sellised jõupingutused võiksid hõlmata fossiilkütuste toetuste vähendamist ja investoritele tugevama hinnasignaali andmist, võttes kohustuse kehtestada CO₂-maksu suurendamise kava järgmiseks kümnendiks.

⁷ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvutanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

⁸ Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis kaetakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud 4 aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktidekohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja. Iirimaa kulude kasvu eesmärk kajastab kohandust, mille eesmärk on korrigeerida moonutatust potentsiaalse kasvu 10-aastases viitemääras, mille põhjustas erakordselt kiire SKP reaalkasv 2015. aastal. Võttes eeskuju Iirimaa ametiasutuste 2017. aasta eelarvearvutustest, on komisjon kasutanud 2014. ja 2016. aasta potentsiaalsete kasvumäärade keskmist.

⁹ Nagu 2019. aastal, kajastab kulude kasvu eesmärk kohandust, mille eesmärk on korrigeerida moonutatust potentsiaalse kasvu 10-aastases viitemääras, mille põhjustas erakordselt kiire SKP reaalkasv 2015. aastal.

- (10) Agressiivse maksuplaneerimise tõkestamine on maksusüsteemide tõhusamaks ja õiglasemaks muutmise juures esmatähtis, nagu märgiti ka 2019. aasta euroala käsitlevas soovituses. Maksumaksjate agressiivsete maksuplaneerimisstrateegiate välismõju liikmesriikide vahel nõuab lisaks liidu õigusele riikide poliitika kooskõlastamist. Iirimaa on võtnud meetmeid agressiivse maksuplaneerimise vastu, kuid litsentsitasude ja dividendimaksete suur osakaal SKPs viitab sellele, et Iirimaa maksueeskirju kasutavad ära agressiivset maksuplaneerimist viljelevad ettevõtjad. Kuna maksude kinnipidamine Iirimaal asuvate ettevõtete poolt välismaale (s.o ELi residentidelt kolmandate riikide residentidele) makstavatelt litsentsitasudelt ja dividendidelt on piiratud, võib see viia olukorrani, et sellised maksed jäävad üldse maksustamata, kui neid ei maksustata ka vastuvõtvas jurisdiktsioonis.
- (11) Püsivad vananemisega seotud ohud pikaajalisele riigi rahanduse jätkusuutlikkusele. Tervishoiule tehtavad kulutused peaksid prognooside kohaselt suurenema 4,1 %-lt SKPst 2016. aastal 5,1 %-le SKPst 2070. aastal, saavutades tipu 5,2 %-ga 2063. aastal. Kuigi Iirimaal on tervishoiusüsteemi aspekte, mis toimivad hästi või mida on parandatud, ei ole süsteem tõhus, nõudluse rahuldamine tekitab raskusi ning ravi ei ole kooskõlastatud ja integreeritud. Nõudluse suurenemisega toimetulekuks kiitis Iirimaa valitsus heaks Sláintecare rakendusstrateegia ja asutas Sláintecare programmi rakendamise büroo, eesmärgiga järgmise 10 aasta jooksul Iirimaa tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeteenuseid põhjalikult reformida ja ajakohastada. Kavandatud reform kujutab endast usaldusväärset tulevikunägemust sellest, kuidas muuta tervishoiusüsteem kõigile kättesaadavaks ja jätkusuutlikuks, vastata vananeva elanikkonna nõudmistele ja suunata hooldus kogukonda, pöörates rohkem tähelepanu ennetustegevusele. Selle positiivne mõju seisneb tõenäoliselt aktiivravist sõltumise vähenemises, mistõttu tervishoid muutub kulutõhusamaks. Programmi rakendamine on aga ohus, kuna tervishoiusüsteem ei suuda lühikeses perspektiivis toime tulla tervisekindlustusturu dubleerimisega ega tõhusalt hallata oma eelarvet, tulemuslikkust ja tööjõudu. Sláintecare programmi elluviimiseks pikas perspektiivis tuleb ohjata ka lühiajalisi kulusid.
- (12) Hoolimata valitsuse jõupingutustest piirata riiklike pensionidega seotud kulutusi, peaks pensionisüsteemi üldine puudujääk pikas perspektiivis märkimisväärselt suurenema, sest pensionikulud suurenevad 5 %-lt SKPst 2016. aastal 6,6 %-le SKPst 2070. aastal, haripunktiga 7,5 % 2053. aastal. Iirimaa pensionisüsteemi rahalise jätkusuutlikkuse tugevdamiseks on määrava tähtsusega esitatud pensionireformi kava kiire ja õigeaegne rakendamine.
- (13) Iirimaa tootlikkuse ja pikaajalise kaasava majanduskasvu suurendamiseks on vaja suuremaid investeeringuid oskustesse, haridusse ja koolitusse ning sotsiaalsesse kaasatusse. Tööturu pingestumine ning suurenev oskuste nappus ja nende tööturu vajadustele mittevastavus teatavates sektorites nõuavad jõupingutusi, et jõuda potentsiaalsete töötajate mitteaktiivsete rühmadeni ja investeerida alakasutatud inimkapitali. On võimalik edendada täiendusõpet ning viia õppekavad ja kutseõpe paremini vastavusse tööturu vajadustega. Elementaarsete digioskustega tööjõu väike osakaal nõuab täiendavaid investeeringuid täiskasvanute koolitusse ja oskuste täiendamisse töökohal. Investeeringud kvaliteetsetesse ja taskukohastesse lastehoiuteenustesse ning riikliku lastehoiukava rakendamine aitab tõsta naiste tööhõive suhteliselt madalat määra. Puuetega inimeste tööturul osalemise määr on üks madalmaid Euroopas. Madala tööhõivega leibkondades elavate inimeste arv on endiselt üks ELi suuremaid ning viitab integreeritumate ja sihipärasemate aktiveerimisstrateegiate vajadusele selle konkreetse rühma toetamiseks.

- (14) Majanduskrahhile järgnenud lahjad investeeringuaastad vähendavad taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide kättesaadavust ning asjakohase taristu kättesaadavust puhta transpordi ja energeetika, veevarustuse ja ülikiire lairibaühenduse valdkonnas ning see omakorda takistab äriinvesteeringuid. Lisaks on maanteetranspordist tulenevad kasvuhoonegaaside heitkogused viimase viie aasta jooksul oluliselt suurenenud. Parem taristu koos ruumilise planeerimisega võib aidata oluliselt parandada eluasemete pakkumist, suurendada erainvesteeringuid, suurendada tootlikkuse kasvu ja tagada tasakaalustatud piirkondliku majandusarengu. Tulevikukindel ühenduvus ja piisavad digioskused on jätkuvalt väga olulised, et kohalikud ettevõtted saaksid digitehnoloogiat tõhusalt kasutada ning et riigi info- ja kommunikatsioonitehnoloogia sektor oleks elujõuline. Endiselt on suuri probleeme juurdepääsuga ülikiirele lairibaühendusele, seda eriti maapiirkondades. Lisaks on Iirimaa edukaks üleminekuks vähese CO₂-heitega ja keskkonnasäästlikule majandusele olulised taristuinvesteeringud puhtasse energeetikasse, puhtasse ühistransporti ja veevarustusse ning suuremad jõupingutused energiatõhususe, taastuvenergia ja ringmajanduse valdkonnas.
- (15) Kuigi riikliku arengukava elluviimisega alustamine võib lõpuks viia täiendava põhitaristu loomiseni, võib ehitussektori vähene suutlikkus osutada takistuseks selle õigeaegsele valmimisele. Lisaks võib meretranspordi ja energiaühenduste mitmekesistamine Euroopa mandriosaga suurendada majanduse vastupanuvõimet välistele vapustustele. Iirimaa ei ole seni suutnud vähendada oma majanduskasvu seost kasvuhoonegaaside ja õhusaasteainete heitkogustega. Kasvuhoonegaaside heitkogused on pidevalt suurenenud, eelkõige transpordi, põllumajanduse, energeetika ja tehiskeskonna valdkonnas. Edusammude puudumine selles valdkonnas muudab Iirimaa jaoks ELi kohustuste täitmise raskemaks, suurendades samas ka tulevaste meetmete kulusid.
- (16) Kestev vähene pakkumine koos kasvanud nõudlusega lükkab jätkuvalt kinnisvara hinnatõusu tagant. Ehkki eluasemed ei paistnud 2017. aastal ülehinnatud, on taskukohasus probleemiks muutumas. Puudujääk eluasemete pakkumises mõjutab ka sotsiaaleluasemeid, kuna viimase kümne aasta investeeringud ja ehitusmahud on ebapiisavad. Kuigi aastane nõudlus on hinnanguliselt 72 000 ühikut, valmib 2019. aastal vaid 10 000 ühikut. Lisaks toetatakse Iirimaa eluasemetoetuse või rendimajutuse kava kaudu veel 17 000 isikut, kuid see võib suurendada üüri suurenemist erarenditurul, kus pakkumine on juba piiratud. Suures hulgas sotsiaalkodudes on vabu kohti, eelkõige Dublini piirkonnas, osaliselt on põhjuseks iganenud pärimistavad. Olukorda raskendab veelgi asjaolu, et ei pakuta piisavas valikus sotsiaalmaju ning taskukohane ja kulupõhine üürimajutus on väga piiratud. See on toonud kaasa erakorralist majutust kasutavate inimeste ja perekondade arvu pideva kasvu ning kodutute arvu kerkimise uutesse kõrgustesse 2019. aasta veebruaris.
- (17) Selleks et riigis toetada jõulisemat ja vastupanuvõimelisemat majanduskasvu, on ülioluline edendada kohalike ettevõtete innovatsioonipõhist tootlikkust. Ettevõtete teadus- ja arendustegevuse kulude kasv jätkub, kuid jääb alla ELi keskmise ja on tugevalt koondunud välisomanduses olevatesse ettevõtetesse. Iirimaa väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete paremaks toetamiseks tuleks kasutada võimalust pöörata rohkem tähelepanu innovatsioonipoliitikale. Peamine riiklik teadus- ja arendustegevuse toetusvahend Iirimaal on endiselt kaudne toetus (nt maksuvähendused), mis moodustab riiklikust toetusest 80 %. Tugevamad seosed rahvusvaheliste ja kohalike ettevõtete vahel võivad aidata parandada innovatsiooni

majanduses tervikuna. Lisaks suurendaks innovatsioonipotentsiaali ka tihedam koostöö ettevõtete ja riiklike teaduskeskuste vahel.

- (18) Kuigi riikliku teadus- ja arendustegevuse madal tase tekitab jätkuvalt muret (1,05 % SKPst võrreldes ELi keskmise 2 %-ga), kujutab hiljuti vastu võetud Iirimaa tulevaste töökohtade 2019. aasta programm endast paljulubavat raamistikku innovatsiooni ja tehnoloogiliste muutuste stimuleerimiseks ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate tootlikkuse suurendamiseks. Strateegia täielik rakendamine sõltub siiski avaliku sektori teadusuuringu- ja innovatsioonikulutuste märkimisväärsest suurendamisest ning hiljuti vastuvõetud programmi raames võetavatest konkreetsetest poliitikameetmetest. Praegusel kujul puuduvad selles ulatuslikus meetmete loetelus mitmeid olulised üksikasjad ja täpsed rakendamiskuupäevad. Näiteks ei ole 2019. aastaks kavandatud tegevuste puhul kindlaks määratud meetmeid pikaajaliste omakapitaliinvesteeringuvõimaluste suurendamiseks, et toetada kohalikke ettevõtteid äritegevuse laiendamisel; poliitikameetmed, mille eesmärk on stimuleerida väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid investeerima uutesse tehnoloogiatesse, hõlmavad nii maksuvähendusi kui ka muid stiimuleid, et julgustada väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid investeerima innovatsiooni, kuid nende meetmete suhteline suurus ei ole endiselt teada. Kuigi strateegias tunnistatakse lairibataristu olulisust tootlikkuse jaoks, ei ole kavandatud konkreetseid meetmeid ja väljundeid, et kaotada lõhe Iirimaa ja teiste ELi riikide vahel seoses tulevikukindlate lairibavõrkude kasutuselevõtmisega kooskõlas ELi gigabitiühiskonna eesmärkidega 2025. aastaks.
- (19) Piirkondlikud erinevused Iirimaa on märkimisväärsed ja on viimase kümne aasta jooksul suurenenud. Arvestades SKPd elaniku kohta, on Iirimaa võrreldes teiste ELi liikmesriikidega suhteliselt suured piirkondlikud majanduslikud erinevused. Aastatel 2000–2016 suurenes lõuna- ja idapiirkonnas SKP elaniku kohta 74 % võrra, 63 protsendipunkti rohkem kui piiri-, keskmaa- and läänepiirkonnas, ning kasv kiirenes pärast 2012. aastat. Lõuna- ja idapiirkonnas oli 2016. aastal SKP elaniku kohta 2,6 korda suurem kui piiri-, keskmaa- ja läänepiirkonnas. Dublini piirkond, kus elab 40 % Iirimaa elanikkonnast, panustas aastatel 2000–2016 SKP kasvu 62 protsendipunkti.
- (20) Ettevõtlust takistavad regulatiivsed tõkked (eelkõige teatavad ärikinnisvara ja õigusteenustega seotud eeskirjad) mõjutavad negatiivselt äriühingu turule sisenemist ja sealt lahkumist ning seega Iiri kohalike ettevõtete tootlikkust. Probleemiks on ka jaeturgudele sisenemise tõkked. Iirimaa kuulub nende viie riigi hulka, kus jaemüügi ettevõtete asutamiseks tuleb täita kõige rohkem menetlusnõudeid. Jaemüüjad puutuvad kokku menetluslike takistustega, mis muudavad uute kaupluste avamise aeganõudvamaks ning suurendavad avamisega seotud kulusid, ning millel võib olla negatiivne mõju turu struktuurile ja dünaamikale.
- (21) Uut õigusteenuste reguleerimise seadust ei ole veel rakendatud, sest normide kehtestamisel esineb jätkuvalt märkimisväärsed viivitusi, kuigi ettevalmistavad konsultatsioonid juba käivad. Vaidlusküsimustes otse advokaadi juurde pääsemise või juriidilistel isikutel erinevates õigusbüroodes partneriks saamise võimaluste suhtes valitseb jätkuvalt ebakindlus. Teisest küljest tuleb mitmel kutsealal tegutsevate büroode puhul vältida üleliia keerukaid tegevus- ja juhtimiseeskirju. Suurim prioriteet on tähtajatute reformide jõuline rakendamine. Iirimaa tulevaste töökohtade 2019. aasta programmis esitatud ülesanne 2.3 („Ambition 2.3“) on suunatud õigusteenuste kuludega seotud probleemide lahendamisele, kuid ainus 2019. aastaks kavandatud eesmärk on kirjas esialgsena ja selle ajastus on ebamäärane. Viivitused selle reformi rakendamisel on seotud õigusteenuste kõrge hinnaga Iirimaa, mis on kahjulik

eelkõige väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele ning üksikisikutele. Kuna õigusteenused on teiste äriteenuste jaoks oluline sisend, tõstavad piirangud selles sektoris ka muude teenuste (nt kindlustus) hinda.

- (22) Viivislaenude suhtarvud on jätkuvalt langenud ning need vähenesid kuni 2018. aasta kolmanda kvartalini 3,4 protsendipunkti, jõudes 7,8 %-ni aastas. Pangad liiguvad kindlalt oma vähendamiseesmärkide täitmise suunas ja seda toetavad portfelligüüki, restruktureerimisalased jõupingutused ja kinnisvarahindade tõus. Pikaajaliste hüpoteeklaenude võlgnevused (tähtjaks tasumata üle 2 aasta) on endiselt suhteliselt suured ning seetõttu on viivislaenude suhtarv üle euroala keskmise. Viivislaenude lahendamise sotsiaalse ja majandusliku mõju (sealhulgas haavatavatele leibkondadele avalduva mõju) leevendamiseks on tehtud mitmeid algatusi ja koostatud seaduseelnõusid, näiteks eelnõu „ei nõusolekuta müügile“ („no consent, no sale“). 2018. aastal hakkas tarbimislaenude jaoks täielikult toimima krediidiregister, mis on väga oluline selleks, et hinnata, kas laenuvõtjad on võimelised oma võlgu teenindama. Maksejõuetusmenetluste ning kohtulike ja kohtuväliste võimaluste kasutamine võlgnevuste lahendamiseks on endiselt piiratud. Jätkuvalt on probleemiks paralleelselt pikaajaliste hüpoteeklaenuvõlgade edasise vähendamisega haavatavaid leibkondi toetavate algatustesse panustamine, ilma et tekitataks põhjendamatuid takistusi viivislaenude tasumisel, ning see nõuab jätkuvat järelevalvet.
- (23) ELi vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud puudused, eelkõige riigiaruande¹⁰ D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Iirimaal kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.
- (24) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Iirimaa majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi ja 2019. aasta riikliku reformikava ning varasematel aastatel Iirimaaale esitatud soovitude järelmeetmeid. Arvesse ei ole võetud mitte üksnes nende asjakohasust Iirimaa eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka nende vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust anda riigi tulevastes otsustes liidu tasandi panus ja tugevdada seeläbi liidu üldist majandusjuhtimist.
- (25) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja on arvamusel, et Iirimaa täidab eelduste kohaselt stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid.
- (26) Nõukogu on komisjoni põhjalikust analüüsist ja kõnealusest hindamisest lähtudes 2019. riikliku reformikava ja 2019. stabiilsusprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitud kajastuvad allpool esitatud soovitudes 1 kuni 3.

SOOVITAB Iirimaal võtta aastatel 2019–2020 järgmisi meetmeid.

1. Saavutada keskpika perioodi eelarve-eesmärk 2020. aastal. Kasutada juhuslikke tulusid, et vähendada kiiremini valitsemissektori võla suhet SKPsse. Piirata maksukulutuste ulatust ja arvu ning laiendada maksubaasi. Jätkata tööd, et leida lahendus maksusüsteemi elementidele, mida võidakse ära kasutada agressiivseks maksuplaneerimiseks, ning keskenduda eelkõige välismaale tehtavatele maksetele. Lahendada vananemisega seotud kulude eeldatava suurenemise probleem,

¹⁰ SWD(2019) 1006 final.

suurendades tervishoiusüsteemi kulutasuvust ja viies täielikult ellu kavandatud pensionireformid.

2. Pakkuda aktiivset personaalset toetust integreerumisel ja hõlbustada oskuste täiendamist, eelkõige haavatavate rühmade ja madala tööhõivega leibkondades elavate inimeste puhul. Suurendada taskukohase ja kvaliteetse lastehoiuteenuse kättesaadavust.
3. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas vähese CO₂-heitega majandusele ja energiasüsteemi ümberkujundamisele, kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisele, säästvale transpordi-, vee- ja digitaristule ning eluasemete ja sotsiaaleluruumide kättesaadavusele, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Rakendada meetmeid, sealhulgas neid, mis on ette nähtud tulevaste töökohtade strateegias, et mitmekesistada majandust ja parandada Iirimaa ettevõtete – eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate – tootlikkust, kasutades teadusuuringute ja innovatsiooni edendamiseks rohkem otseseid rahastamisvahendeid ning vähendades ettevõtlust piiravaid seadusandlikke tõkkeid.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*